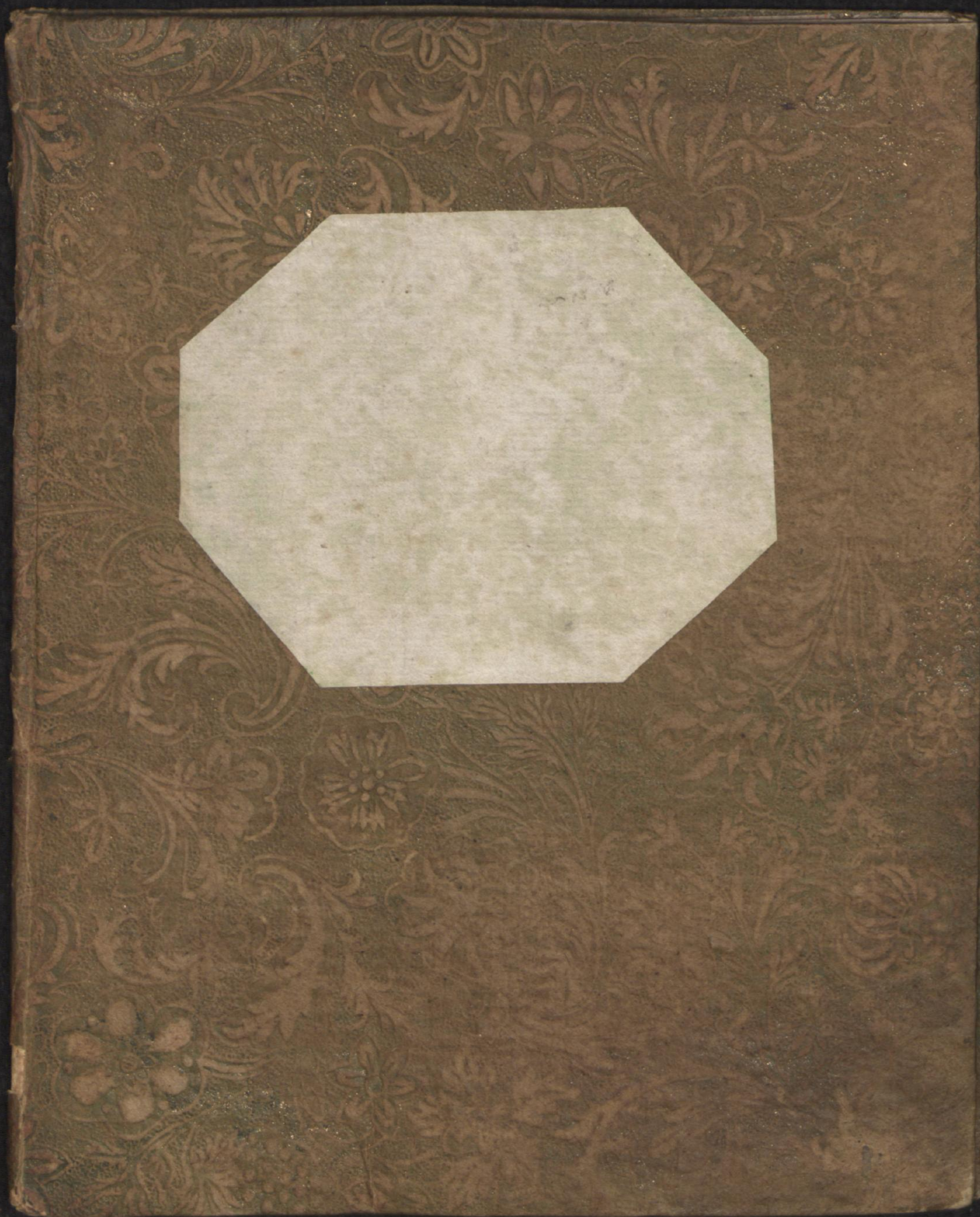
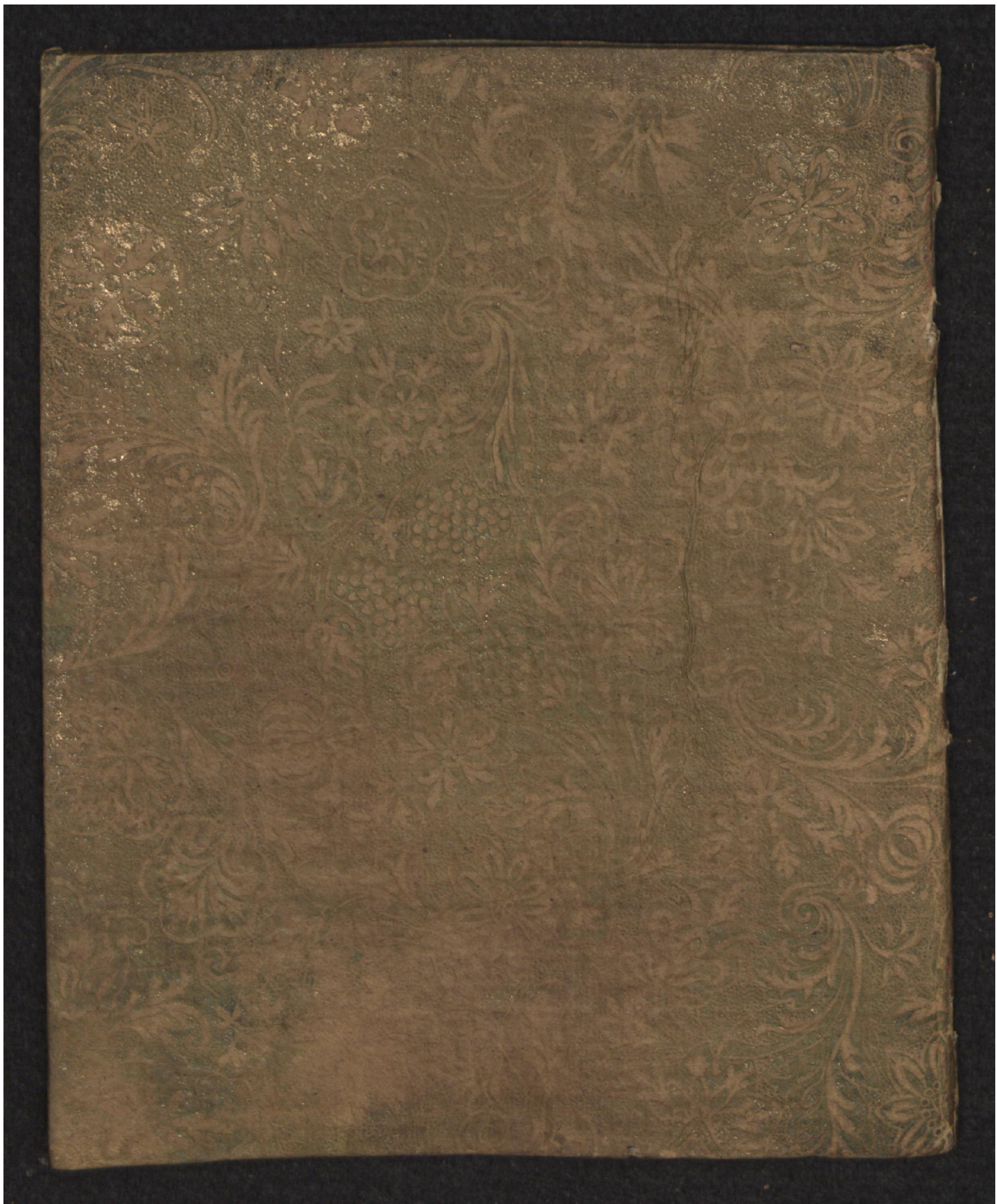

No 2103.

[F]VNEBRIS [ORAT]IO IN MEMORIAM SE[renissimi] Regis Danorum &c. Christiani Tertij Ec[cles]iæ Christi Fidelis nutricij & patris patriæ dulcissimi, scripta & recitata á Nicolao Hemmingio in Academia Hafniensi 13. Februarij Anno domini 1559. quo tempore funus sanctissimi Regis Othoniæ Humatum est.

Psal. 115.

Preciosa in conspectu Domini mors sanctorum eius.

Hafniæ
apud Christophorum
Barth.

BIBLIOTH
REGIA
HAFNIENSIS

LVctum præſentis huius cœtus, & iuſtiſsimum animi dolorem totius Reipub: Danicæ, haud ignoro maiorem eſſe, quam vt vllius oratione leniri, nedum tolli poſſe videatur. Amiſimus enim (proh dolor) illuſtriſsimum heroa ac clementiſsimum Regem noſtrum, Patrem Patriæ, ſummum Eccleſiæ Filij Dei in hoc miſerrimo mundi ſtatu nutricium, fortiſsimum veræ religionis propugnatorem, inuictum pietatis omnis ac iuſticiæ defenſorem, in quem vnicum Eccleſiæ Chriſti hactenus exultantes et lætæ, tanq̃ ſummum decus & præſidium in hoc mundo reſpexerunt: Nunc autem gementes & triſtes deiecto vultu, lugent & plorant amiſſum Hunc inquam amiſimus (imo nos ipſe reliquit ad miliora concedens) non ſine maximo omnium vere piorum dolore & planctu. Cogitant enim pij verbo Dei edocti, de ſingulari conſilio Dei, qui talia lumina ingratiſsimo mundo eripit, ne is eorum fruatur conſpectu, & quodãmodo ſuis maculis eos contaminet & inuoluat. Norunt Deum iuſtos colligere, ne ea quæ imminent ceruicibus contumacis mundi cogantur inuiti aſpicere. Norunt iuſtiſsimi Iudicis Dei iram oſtendi, cum tanta pietate tantaq; ſapientia pollentes gubernatores ê noſtro conſpectu ſubmouet. Norunt deniq; quod Deus ſecurum mundum, & in vtramuis aurem ſtertentem, in ſuis ſordibus huiuſmodi veluti flagello acerbiſsimo ad pœnitentiam compellere conſueuit: quam ſi ſeriam meditaremur, haud dubiè nobis rurſus ſuam pa-

ternam faciem oſtenderet, ac miſericordię ſuę atq; ſtorgę paternę memor, hunc ingentem luctum magno commutaret gaudio. Quod vt fiat, O pater Cœleſtis toto pectore per mediatorem vnicum Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum precor, cum omnibus quibus vera pietas eſt cordi. Etſi autem ex infallibili voce Dei nobis perſuaſiſsimum eſt, mentem illam beatam ſanctiſsimi Regis, ex hac turba & colluuione infinitorum malorum, ac veluti officina omnium ſcelerum opulentiſſima, ad cœtum illum tranquillum beatorum animorum, & ad caſtiſſimarum mentium patriarcharum, Regum & Prophetarum concilium migraſſe, ac ibi gratiſſima, & optatiſſimá requie cum Filio Dei Domino noſtro Ieſu Chriſto frui. Huic enim nunc coram Filio Dei Rege Regum, & Domino dominantium gratulantur Sanctiſſimi Reges, Dauid, Ioſias, Ezechias quod Chriſto ſceptrum verbi ſui prętendenti homagium præſtiterit, eum oſculatus ſit, ei cum timore & tremore ſeruierit, & nunc ſeruiat, in eo vnico exultauerit ſaluatore, ac tandem illi animam ſanguine Regis ſui Chriſti tinctam moriturus commendauerit: Tamen quia nos decet qui ſuperſtites ſumus, & ſub agentis nobiſcum in hac vita fœlici gubernatione beati fuimus, gratam memoriam ſanctiſsimi Regis noſtri retinere: opereprecium exiſtimaui nonnulla hoc tempore de optime de omnibus Eccleſijs Chriſti, & republica noſtra merito in medium adferre, non quod ſperem me huius Patris patriæ noſtrę virtutes digna oratione proſe-

qui

qui poſſe, quas is ſolus plures in vita ſua ſpectan-
das exhibuit, quam Philoſophi multi longis volu-
minibus complecti potuerunt. Nam vt Pindari
verbis vtar, ſingularum virtutum cacumina de-
cerpſit, vt qui non ſpectra virtutum ſectatus eſt,
ſed veris virtutibus ſupra omnes emicuit: adeo vt
exemplar virtutum omnium heroicarum & com-
munium illuſtre ſtatui poſsit: de quibus ſigillatim
dicere pro eius meritis, nec eſt mearum virium,
nec huius temporis ratio id pati videtur. Quare
ab hiſtoria integra totius vitę ſanctiſsimi Regis
texenda abſtinebo, ac tantum ea breuiſſime at-
tingam, quę huic loco & tempori quam maxi-
me accommodata eſſe videbuntur. Quo autem
certum ſit orationis noſtræ initium, progreſſus, &
finis, potiſsimum eas, quibus in gubernatione ex-
celluit virtutes nobis admirandas proponamus,
idq; adeo eam ob cauſam, vt ſemper dulcis grataq;
ſit, nobis qui ſub eius tutela viximus, tam ſancti
principis, Patris Patriæ ſuauiſsimi memoria. Tria
itaq; in vniuerſum ſunt, quorum curam pium
principem habere oportere, ſapientes olim cenſue-
runt, ac hodie pij omnes veterum cenſuram ap-
probant. Horum primum eſt ſocietatis ciuilis pru-
dens gubernatio. Alterum Eccleſiæ conſeruandę
ſtudium. Tertium propriæ domus honeſta &
ſancta adminiſtratio. In his enim tribus vt ple-
na principis cura continetur: Ita ad officium in
his pręſtandum ſummę virtutes & indefeſsi labo-
res requiruntur, adeo vt non fruſtra dixiſse vi-

 dea-

deatur ſapiens Homerus. Haud decet principem
virum totam ſtertere noctem, cui populus commiſ-
ſus eſt, & tanta negotia ſunt curæ. Volo igitur bre-
uiter indicare potius q̄ explicare, qualem ſe noſter
ſanctiſsimę memorię, Rex innocens, & dulcis Pater
patrię in his adeo arduis ac pene diuinis muneribus
pręſtiterit, quo in maiorem virtutum nunq̄ ſatis lau-
dandi Regis admirationem excitemur, & magis
gratam memoriam tam chari Patris patrię retinea-
mus. Primum itaq; politica ſanctiſsimi Regis guber-
natio nobis eſt ſpectanda, in qua quomodo ad Regi-
um faſtigium peruenerit, quam fœliciter regnum
adeptus idem adminiſtrauerit, quibusq; rationibus
regnum ſancte ac iuſte partum in tam diuturna pa-
ce tot annis vndiq; frementibus hoſtibus conſerua-
uerit (quod ſane non abſq; ſingulari beneficio Dei
fieri poſſe, omnes ſani haud obſcure intelligunt &
admirantur) altius perpendendum eſt. Quantum
igitur ad Regni poſſeſsionem attinet, longe alia ra-
tione regnum conſecutus eſt, quam multi olim &
noſtro ſęculo non pauci, qui non accerſuntur vltro,
ſed ſponte inuitis ſe obtrudunt, ac armis quod iure
ſibi minime debetur, violenter occupant: non aliud
profecto ſpectantes, quam vt quamplurimis imperi-
tare videantur, & late ſuum per orbem celebretur
nomen. Sed quid hic noſter? Oblatū aliquoties reg-
num modeſté recuſauit. hoc ſane ſtultum pronunci-
aſſet Nero, ſed Solomon laudaſſet factum. Pruden-
ter enim cogitauit ſapiens princeps, non ſine maxi-
mis curis rempublicam adeo laté ſparſam guberna-
ri poſſe. Quare potius optauit ſuam mediocrem or-

nare ſpartam, quam maiora gubernationis onera in ſe recipere. Verum poſtq̃ hoſtes quidam in hoc regnum dolo & fraude quorundam inuaſiſſent ac pene totum regnum occupaſſent, iterum ſolicitatur a ſenatu huius regni ſapientiſsimo pijſsimus princeps, vt periclitanti Patrię & vicinis(quibus olim beatę memorię, Fredericus primus Pater ipſius, Rex pręfuit) opem ferat, hoſtes coniunctis ſuis cum danorum viribus regno expellat, gubernationem horum regnorum ne recuſet. Hic quid faceret pijſsimus princeps? Sciuit mandatum Dei eſſe prohibere iniuriam: ſciuit pręclarum & pium eſſe pereclitanti ſocietati humanę opem ferre. Quare victus honeſtate cauſæ & precibus eorum, qui ipſum ſolicitarunt adactus, dat fidem ſe facturũ quod petunt: pericula adit, theſauros regios á Patre ſibi relictos in militem expendit, arma induit, hoſtes fundit & vincit: quibus victis & ſuperatis tandẽq; clementiſsime dimiſsis, diademate regio in hac vrbe donatur. Hoc fuit auſpiciũ regni optimi Regis, in quo conſpiciuntur virtutes illę, quas Marc⁹ Cicero in bono imperatore inquirit, quę ſunt ſcientia rei militaris, virtus, authoritas, fœlicitas, labor in negotijs, fortitudo in periculis, induſtria in agendo, celeritas in conficiendo, conſiliũ in prouidendo. Has virtutes vera pietate temperatas, ſocias, victor princeps in depellendis hoſtibus á capitib⁹ noſtris habuit. Quid in his regni auſpicijs non laudandũ? Quid non potius ſummis extollendũ laudibus? Quid non omnib⁹ pijs principibus imitandũ? pietate mot⁹ afflictis opem tulit, fortitudine hoſtes repreſsit

 cle-

clementia victis pepercit, ac ita diadema á Deo ſibi datum accepit, Id omnino ſentiens quod apud Homerum dixit Achilles φρονέω δὲ τετιμῆσθαι διὸς αἴσῃ, Cum ergo ſciret Deum regna transferre & dare quibus illi viſum fuerit, regnum à Deo ſibi traditum gubernandum ſuſcepit. Quod quomodo adminiſtrauerit iam dicendum eſt. Poſtq̃ itaq; regnum iuſté adeptus eſt, eius adminiſtrationem a pietate inchoandam piè iudicauit, id quod veri Regis officium eſſe etiam agnouerunt prophani Philoſophi inter quos Xenophon ſuum Cyrum precipuam religionis curam habuiſse teſtatur. Cum vera pietate coniunxit gubernator fœlix ſapientiam, iuſticiam, clementiam, fortitudinem animi inuictam, ſtudium pacis, fidem, liberalitatem, paternum affectum erga ſubditos, & alias pręclaras & heroicas virtutes pene innumeras. Sapientiam ſummam cum ſapientiſsimo ſenatu regni in legibus, in iudicijs, & reliquis actionibus ad prudentem adminiſtrationem ſpectantibus adhibuit. Iuſticia eius refulſit ἐν τιμῇ καὶ τιμωρίᾳ non ignorans Deum qui ſumme eſt iuſtus iuſtis fauere, & tanq̃ paraſtaten ijs adeſſe, qui iuſticiam colunt, iuxta vetus poetę dictum, Qui colit iuſticiam Deum in acie ſocium habet. Hanc iuſticiam clementia temperauit, qua nihil laudabilius, nihilq; magno & pręclaro viro dignius eſſe poteſt. Hæc clementia fecit vt magis verendus quam metuendus ſuis fuerit ſubditis. Clementia enim vt beneuolentiam veram conciliat; Ita facit ne princeps a ſuis ſibi metuat ſubditis.

Vnde

Vnde Tragicus latinus recte dixiſſe cenſendus eſt, cum ait, magnum timoris remedium eſt clementia: Cum contra qui ſceptra duro ſæuus imperio regit, timet timentes & metus in autorem redit, quemadmodum idem teſtatur Poeta. Nam tametſi metus principis adulationem & ſimulationem parere poteſt: tamen verã beneuolentiã coniunctam nunq̄ habuit. Vnde Democritꝰ ὁ φόβος κολακίαν τίκτει, ἔυνοιαν δὲ ὀυκ ἔχει. Hoc eſt, Metus adulationis mater beneuolentia deſtituitur. Hęc clementia ſanctiſsimi Regis omnium oculos in ſe conuertit: deſiderarunt abſentem: amarunt pręſentem: admirati ſunt loquentem: obtemperarunt haud inuite imperanti: gubernãti vitam & fortunas ſubiecerunt ſuas: breuiter hęc Regia clementia omnes incolas regni arctiſsime illi copulauit, exteros Reges & principes multos & illuſtres, in procul diſsitis regionibus ad perpetuum fœdus ineundum cum illo inuitauit, breuiter hęc clementia Sereniſsimo principi veram beneuolentiam omnium, ac ſtorgam quandam qualis liberorum erga parentes eſſe ſoleat, conciliauit. Fortitudo quoq; animi huius Regis quàm fuerit inuicta, res ipſa oſtendit. Nam cum ſæpe hoſtes propemodum finibus regni imminerent potentes & multi, exemplo ſanctorum Regum armis rariſsime, ſepiſsime precibus eos ſuperauit. Vt enim chariorem habuit ſubditorum ſalutem, quam vt temere ipſos hoſtibus obijceret trucidandos: ita fortius preſidium in precibus quam in armis collocauit: Non ſolum exemplum Dauidis ſecutus qui

ait: Hi in curribus, hi in equis, nos autem nominis Domini Dei nostri recordabimur: sed etiam Solomonis (qui pijssimi Regis sapientissimus Filius fuit) sententia fretus, qui spiritu Christi per ipsum loquente ait: Turris fortissima nomen Domini, ad eam confugiet iustus & liberabitur. Nec hac sancta frustratus est fiducia, qua veluti fortissimo presidio & regnum suum tutatus est, & grauissima pericula a nostris ceruicibus depulit. Huic fortitudini coniunctum erat in sanctissimo principe studium pacis, tantum, quantum in vllo mundi principe fuisse proditum est. Sciuit enim pacificus princeps, nihil pace optabilius esse in humana vita. Sciuit pacem fouendam vt pie & Sancte inter homines viuere liceat. Sciuit quod est apud Euripidem, religionis nullum locum esse, vbi armorum strepitus nunquam non territat homines. Alij principes multitudinem tropheorum relinquere suis posteris gloriosum ducunt: Verum hic noster, cuius consilia vera pietas & amor patriæ rexit, iuxta grauissimi Philosophi Xenophontis sententiam, honestius esse arbitratus est multitudinem beneficiorum q̃ tropheorum posteris relinquere. Ex quo & hæc laus ipsi merito debetur, quod facile omnium principum mundi pactorum & fœderum obseruantissimus fuerit. Nam nulli vnq̃ fidem datam violauit, non technas & fraudes excogitauit, quibus fœdera violare posset. Vt ergo dolo & fraude omnibus mũdi principibus inferior: ita fide & pactorum constantia cunctis superior absq; controuersia fuit. Pietate enim suadente,

dente, & socijs fidem datam seruauit immotam, & subditis fidelem & constantem se perpetuo exhibuit, statuens non tam ferro, quam fide & pactorum constantia, et imperium & principem securum reddi. His virtutibus in gubernatione adiunxit liberalitatem vere Regiam, quam non solum in suos benigne, verumetiam in peregrinos gloriose exercuit. vtrumq; enim vere regium putauit, & nemini nocere contra leges, & nemini non prodesse cum legibus. Huius regiæ liberalitatis multi pij non solum in his regnis et ditionibus, verumetiam in exteris nationibus sunt testes. Neq; enim satis est, si Rex in suos fuerit munificus, sed oportet etiam in peregrinos esse liberalem, vt vere de ipso dici possit illud q̊d in summis laudibus Thesij Regis Atheniensium posuit Euripedes εὐεργέτης βροτοῖσι, καὶ μέγας φίλος, Hoc est, Beneficus et mortalib: magnus amicus. Ex his præterea haud obscurum cuiq̃ esse potest, quam fuerit bene et amanter erga omnes affectus, vt qui erga subditos suos sicuti pater benignissimus, erga socios et confœderatos tanq̃ frater extiterit. Verum vt rem vniuersam in angustum colligam: Hic rex noster re et nomine Christianus, studia omnia et facta, Dei lege, naturę regula, iuris norma et Charitatis consilio omnino metiri et temperare conatus est. Talis prorsus fuit in tota sui regni administratione, qualem depingit bonum principem Homerus, his versibus.

Βουλὴν μὲν πρῶτον μεγαθύμων ἷζε γερόντων
λαῶν, οἷσιν ἄνασσε, πατὴρ δ' ὡς ἤπιος ἦεν,
οὔτε τινὰ ῥέξας κακὸν ἔξετον, οὔτε τι εἰπὼν
ἐν δήμῳ, ἥ δ' ἐστι δίκη θείων βασιλήων.

Hoc eſt,

Primum conſilij cauſa, ſtabilito ſenatorio ordine, populis quibus imperauit tanq̃ blandus pater præfuit: nemini quicquam mali fecit per iniuriam, de nemine in republica male locutus eſt, quod ſanè ius diuinorum Regum & officium exiſtit.

Attigi hactenus quomodo regnum adeptus ſit, et quo pacto acquiſitum regnum adminiſtrarit ſanctiſsimus Rex. Iam paucis reuocandum eſt nobis in memoriam quibus præſidijs adeo diuturnum imperium contra hoſtes, qui ſæpius tentarunt hoc regnum inuadere, conſeruarit. Veteres philoſophi dixerunt regna conſeruari ἐυεργεσίᾳ τίμῃ καὶ τιμωρίᾳ. Hoc eſt, beneficentia, honorum tributione, & puniendi ſontes cura, hoc quidem vere dicitur, ſi ipſos ciues ſolummodo, & non externa pericula ſpectes. Verum ſi hoſtes conſideres nihil verius dici poteſt, quam quod Seneca dixit: Nulla vis maior pietate vera. Hoc Pietatis præſidium tantum fuit in hoc noſtro heroe, quod nec aperti hoſtes, nec ſimulati amici (quales credo ipſum aut nullos aut perpaucos habuiſſe) ſuperare potuerint. Hac hoſtes vicit, hac ſubditos in officio continuit, hanc in conſultatione adhibuit, hanc iudicijs præfecit, hac ſententiam temperauit. Deniq; in omnibus ipſius actionibus ſummum refulſit pietatis decus. Hoc pietatis ſtudi-

ſtudium effecit, vt externi amici ſociiq́ indies plu-
res ſint facti, incolarum, nobilium & ignobilium
beneuolentia creuerit, ipſius prudentia in regno
adminiſtrando incrementa acceperit, quibus tribus
hoc eſt, amicorum uirtute, ciuium beneuolentia, &
Regis prudentia regna & Reges conſeruari pro-
nunciauit Iſocrates. At ſi iſtis veram pietatem præ-
feciſſet moderatricem, pleniorem & firmiorem con-
ſeruandorum regnorum Regulam tradidiſſet. Qua-
re nos pietati optimi Regis (cui reliquę virtutes
ancillabantur) acceptam tam diuturnam regni con-
ſeruationem feramus. Hactenus de prima cura
principe viro digna, quã habuit Sereniſsimus prin-
ceps dixi, & breuiter oſtendi quomodo principa-
tum adeptus ſit in his regnis, quo pacto rexerit par-
tum regnum, idemq́ in adeo tranquillo ſtatu tanto
tempore conſeruauerit: Nunc quod ſecundo loco
propoſui de cura religionis, breuius attingam: tum
quia nonnihil de ea ſuperius attigi, tum quia nulla
oratione ſatis explicari nedum laudari poteſt. Sta-
bilito itaq́ regno, pié & ſapienter intellexit, ad tu-
endum ſaluum atq́ integrum ſtatum reipublicę, an-
te omnia religionis curam habendam eſſe: Quod eti-
am prophanus Ariſtoteles, (etſi neſciret verę reli-
gionis rationes) intellexit neceſſarium eſſe. Quanto
quæſo magis eos magiſtratus, qui Chriſtiani haberi
volunt, vt cultui Dei ſuus conſtet honos, pręcipue
laborare decet: ſiquidem huius vera cura plurimo-
rum bonorum cauſa eſt, & contra contemptus, has
quas multis perpeſsi ſumus ſeculis calamitates, nobis

 inuex-

inuexit. Hic enim cōtemptus domeſtica auget ma-
la, diſſenſiones, lites, concertationes, idololatriam, ho-
micidia, latrocinia, periuria, & quid non mali? De-
us vt contemptum ſui puniat, immittit peſtem, hoſ-
tes extraneos, tempeſtates, & alia ſuę iuſtiſsimę irę
flagella. Neq; dubium eſt quin religionis verę con-
temptus ipſam crudelem turcarum gentē in Chriſ-
tianum orbem excitarit. Hæc tot & tanta mala a ſe
homines non poſſunt auertere, priusq̄ religio recte
procurata ſit, & hac inſtaurata vita hominum in
melius fuerit commutata. Hoc ergo cum intellige-
ret ſanctiſsimę memoriæ Rex noſter, pręcipua arma
ſicuti antea attigi, tuendi regni in vera religione po-
ſuit: atq; ideo omnium primum eius curam haben-
dam duxit. Plurimum errant omnium ſanorum iu-
dicio, qui religionem ad principes haud pertinere
arbitrantur, ſed de ea debere pontifices ſtatuere &
vulgo pręſcribere quicquid libet. Nam hoc contra
omnium gentium morem, cōtra Iſraeliticam politi-
am, & contra omnium ſanctorum imperatorum &
Regum exempla ſacrilege & impie aſſeritur. Ariſ-
toteles de moribus gentium locutus, teſtatur ſacra
ſolis Regibus relicta eſſe. Plato in Repub: magiſtra-
tui ſuo cultum Dei et miniſterium ſacrorum man-
dat. Moſes idololatram iam factum ſummum pon-
tificem corripit ac inſtrumentum idololatriæ con-
fringit. Præterea eſſe proprium Regium munus
religionis curam habere, intelligit is qui vnde po-
teſtas regia occaſionem et initium ſumpſerit, ani-
mad-

maduertit. Negare nemo poteſt quin patrisfami- lias præcipua cura religionis eſſe debeat. Iam a pro- pagatione familiarum occaſionem ſumpſit Regia poteſtas. Familias primum rexerunt qui ætate et ſapientia anteirent cęteris: atq; ideo etiam ſummo fungebantur ſacerdotio. Deinde poſtq̃ in ciuita- tes excreuerunt familiæ, loco patrumfamilias ip- ſi Reges prȩerant. Cum igitur patrumfamilias vice funguntur Reges, decet profecto, vt veluti patres familias primam et prȩcipuam religionis cu- ram habeant, vtut contra inſaniant Cyclopes et pontificij τῇ γαστρὶ οὐ τῇ ψυχῇ συνδείπνοι vt plutarchi verbis vtar: nã illis non lex Dei, ſed voluptas carnis vitȩ norma eſt. Cum igitur Regium munus eſſe con- ſtat religionem veram inter homines propagare, ſummis laudibus Regis noſtri clementiſſimi aſſcri- bendum eſt, quod a religionis verȩ cura imperium ſuum exorſus ſit. Verum vt ſtatus in religione fir- mior et diuturnior eſſe poſſet, primum ſapienter non ſine ſapientiſſimo ſenatus Danici conſilio verȩ religionis impedimenta amouit, idololatriam pro- hibuit, miſſas et prophanationes cœnȩ Dominicȩ aboleuit, pios Eccleſiis gubernatores præfecit, Scholam hanc Haffnienſem tanquam officinam pie- tatis ac honeſtatis erexit, Doctores aliunde mag- na cum ſolicitudine et impenſis accerſiuit, erectam ſcholam, et profeſſoribus ornatam liberaliſſime di- tauit, literis confirmauit, priuilegijs locupletauit, docentes et diſcentes vt pater fouit: eo deniq; omnes neruos intendit, vt ſumma

ſinceraq́ religionis in his regnis & prouincijs con-cordia ſeruaretur: quo ſancto ſtudio Dauidis, Eze-chiæ, Ioſiæ, Theodoſii exempla non ęquaſſe, ſed ſu-peraſſe propemodum mihi videtur. Nam vt Da-uid ſummum gaudium duxit vna cum ſuis ſubdi-tis in Eccleſia Deum celebrare : Sic noſter Rex de quo verba facimus ſe alijs exemplum ſtatuit, ſacras miniſterij diuini ędes viſitauit: illic cum alijs Deum celebrauit, preces fudit, geſtibus totius corporis a-nimi pietatem ſignificauit, ſępeq́ graui afflictus va-letudine id præſtitit : neq́ hoc immerito. Nam in vera pietate ſitam eſſe optimè nouit, tum animę proprię, tum Reipublicę cui pręfuit ſalutem. Non iudicauit ſicuti multi, proh dolor, faciunt, ſanctita-tem, pietatem et religionem priuata bona eſſe, quaq́ iuuet ire regibus permiſſum: ſicuti ille in Tragœdia impié dixit, Sed ſuum officium ſtatuit eſſe, alijs, vt cęteris virtutibus : ita etiam pietate anteire. Atq́ hęc breuiter ſint notata de altero officio pij princi-pis, quod in religionis cura cernitur: in quo nullo Regum aut principum totius mundi inferior fuit hic noſter Rex & Pater patrię quemadmodum res ipſa loquitur, & pij omnes qui ipſum norunt teſtan-tur. Nam vbi quęſo terrarum, tantus in religione conſenſus ? Vbi melior adminiſtrandę reipublicę Eccleſiaſticę ratio ? quę vnquam hęreſis hoc ſanctiſ-ſimo Rege gubernante hic eſt orta ? quæ aniles diſ-putationes in religione ſunt hic motæ ? quis Ana-baptiſtis locus ? Quæ Suermeris ſedes ? Hæc omnia ſecundum Deum, ſanctiſsima principis cura effecit.

effecit. Sciuit enim prudenter exiguum fermentum totam massam acidam reddere, et minimam erroris labem plurima mala ac scandala accersere. Hanc curam si multi principes parem cum illo habuissent vt minus dissentionum esset in multis nationibus ita plus sanctę & pię concordię tum inter docentes, tum inter principes & subditos. Sed hæc Deo emendanda relinquimus. Nunc ad tertium officium pij principis accedamus, quod in proprię domus sancta & pia cura administrationeq́ʒ positum est. Nam vt iuxta Pauli sententiam, infideli deterior est qui propriam familiam negligit: Ita sancta cura & diligens in sua propria domo gubernatio, argumẽtum est animi optime erga Rempublicam affecti. Nemo enim publica amare putatur, qui propriam domum non recte administrat. Paucis igitur qualis huius sancti principis cura in priuatæ familiæ gubernatione fuerit, videamus. Quo singuli nostrum ad acre rite regendæ familiæ studium excitemur. Non q̊d eã qua ipse excelluit, assequi valeamus: Sed vt hoc præclaro exemplo proposito annitamur, pro viribus quisq́ʒ suis vt aliquousq́ʒ saltem progrediamur. Primum itaq́ʒ voluptates, quas non solum priuatis verumetiam principibus viris perniciosas esse sciret, perpetuo fugit vt pestes. Id autem quia difficilius est in ijs qui opibus & potentia abundant maiore laude dignus iudicandus est princeps temperantissimus, qui non seruiuit turpiter, sed imperauit potius generose voluptatibus. Hic principum, nobilium, ignobiliũ, cleri, vulgi cõmune & inueteratum

 malum

malum, ebrietatem exoſam habuit: Non enim ignorauit perinde ſe habere mentem hominis turbatam ebrietate, atq; ſe habet currus excuſſo auriga. Deinde nullum admiſit luxum principe pio indignum, Sed ſtatum regium in Oeconomia Magnificé tuebatur. Præterea vt in republica non fuit Leo, ſed potius blandiſsimus pater: Ita in ſua propria familia ſanctiſsimam curam adhibuit, ne quid deſignaret, quod parum deceret pium patremfamilias: imo ſanctiſsimi Dauidis imitatus eſt exemplum, qui in ſua Domo & Pater & Propheta extiterit. Caſtiſsimam coniugem, illuſtriſsimam Reginam Dorotheam dominam noſtram clementiſsimam vera ſtorga complexus eſt. Liberos ſuos illuſtriſsimos principes in timore Domini & ſancta diſciplina educauit. Familiam charam habuit, adeo vt ipſum ſinguli non tam timerent ſeruiliter, quam amarent liberaliter, omnibus ſeipſum pietatis, ſobrietatis, & aliorum piorum exercitiorum exemplar exhibuit. Mane finita oratione ſua ad Deum pro Eccleſia, Republica & propria domo, aut alium concionantem audiuit ſumma cum pietate & deuotione (Non enim iudicauit ſe hominis vocem audire, ſed Deum loquentem per hominem) Aut ipſe ſuis concionatus eſt, id quod ab eo frequentiſsime factum eſſe conſtat. Non enim putauit ſe dedecere, quod laudi aſſcribitur alijs ſanctis Regibus, Dauidi, Solomoni, Ezechiæ, Ioſiæ, & ſimilibus non quidem multis, vt vera fatear, ſed paucis admodum qui

voce

voce cœleſti approbati ſunt. Nam qui pius eſſe velit, ſiue in Magiſtratu ſit, ſiue priuatam agat vitam, non tam numerum multorum quam ex-cellentem paucorum pietatem ſpectare debet. Nunq̃ enim quę optima ſunt, placuere niſi pau-ciſsimis. Vt enim malis exemplis (vt eſt in pro-uerbio) terra mareq; plena ſunt: ita pauci exiſ-tunt, qui aſperam virtutis viam calcant. Ve-rum poſtquam oratione, concione, cantione & ſe ipſe erexiſſet & alĳs pietatis exemplum præbu-iſſet libellos ſupplices manu propria accepit, legit, reſponſa dedit, nec calamitatem vllius contempſit, Sed placide querelas audiuit, & aut ſtatim præ-ſens auxilium tulit, aut animum afflictum le-uauit conſolationibus, iubens certo tempore re-dire. Non durus erat calamitoſis ſicuti multi ig-nari rerum futurarum ſortisq; communis, ſed gratus erat, amabilis, affabilis, ſumme ſuauis, multa largiens, Nihil afflictis petentibus recu-ſans. Ex quo quidem factum eſt, vt omnes ipſum Patrem patrię, ſinguli vero vt proprium pa-trem amauerint. Omnibus his ritè & fideliter peractis ad prandium ſe contulit, ad quod vt plurimum vocare ſolitus fuit, aut aliquos ex ſapi-entibus regni conſiliarĳs, cum quibus de Reipublicę ſtatu amãter placide et prudenter confabulabatur, aut aliquos ex doctis concionatorib⁹, ſiue alios quorũ doctrina conſpicua fuit, adhibuit: Cum quibus aut de Hiſtorĳs diſſeruit, aut de religione piè diſputauit

C ĳ Vnde

Vnde multiplicem fructum reportauit. Primum e-
nim audiendo alios ſapientior ipſe euaſit. Non enim
ignorare potuit prudentiſsimus princeps ex con-
uerſatione ſapientum, ſapientiam accreſcere, id
quod etiam factitaſſe ante illum conſtat, quotquot
præclare imperia adminiſtrarunt: Cum contra, fu-
gientes ſapientum colloquia, regna parta miſere
perdidiſſe teſtantur hiſtorię. Deinde qui cum eo fa-
miliarius vixerunt, non ſolum ipſi ſuum Regem ar-
dentius amarunt: Sed etiam ipſius ſanctiſsimos mo-
res imitari didicerunt, non ſine ingenti multorum
commodo. Tertius fructus quem ex eo percepit
quod ſapientum familiaritate oblectatus ſit, pręſer-
tim in prandijs & cœnis eſt quod ipſius illuſtriſsimi
liberi inde a primis incunabulis ſapientis gubernati-
onis, & perpetuę durantis pietatis præcepta perce-
perint, hauſerint, imbiberint. Alexander magnus
prędicatur q̄d ſapientiā ab Ariſtotele didicerit. Hi-
ero, Pindarum & ſimonidem agnouit magiſtros. Sed
illi vt homines priuati, quod docuerunt verbis, fac-
tis nequaq̄ demonſtrare potuerunt: quę duo ad
recté docendum requiri omnium ſapientum ſuffra-
gia conſentiunt. Ideam boni principis & veluti
εἰκασίαν cogitarunt iſti, at hęc domeſtica ſchola pie-
tatis & ſapientiæ non ſolum Regulam, verumetiam
vita & illuſtria exempla quotidiana habuit. Multo
ergo rectius ſcientia gubernandi ab eo diſci poteſt,
qui ipſe non ſolum tenet ſcientiam gubernandi, ſed
etiam exemplum exhibet ſe ipſe viuum ſapientis gu-
bernationis, Similiter & pietas rectius percipi ne-
quit,

quit, quam ab eo Magiſtro qui non ſolum de pieta-
te verba facit, Sed pietatem factis exprimit & de-
monſtrat. Fœlices ergo putandi ſunt illuſtriſsimi
principes, Filij huius ſanctiſsimi Regis, quibus non
ſolum contingit pater isq́ Rex potentiſsimus, Sed
etiam ſapientiæ & pietatis doctor & exemplum, a
quo ſapientiam & pietatem didiciſſe potuerunt,
quod eos etiam feciſſe nemini dubium eſt. His acce-
dit quartum commodum, quod fœlices videantur
futuræ illę Reſpublicæ, quibus gubernandis tanti
Regis adeo ſapientis & pij liberi pręfecti fuerint gu-
bernatores. A prandio regio quoties publica nego-
tia non prohibebant, oblectauit ſe pius princeps nūc
lectione ſacra, nunc hiſtorijs, nunc pijs cum ſuis libe-
ris colloquijs, nunc rebus mathematicis, quibus mi-
rum in modum afficiebatur: Summum enim oblec-
tamentum ſapienti principi fuit curſus planetarum
& aliorum ſiderum cæleſtium comtemplari, idq́ in
inſtrumento Mathematico, quale ante noſtra ſecu-
la viſum non fuiſſe multi prædicant, ibi admiratus
eſt ſapientiam artificis Dei, & q̄d ex ſacris libris de
potentia & ſapientia Dei cognouerat, id in mundi
admiranda machina tanq̄ in ſpeculo contemplaba-
tur, non ſine gratiarum actione. Nam vt Dauid ad-
mirans huius mundi pulcherrimum ordinem ait:
Cæli enarrant gloriam Dei, & ſimul rapitur ſpiri-
tu ad contemplandum Eccleſiam in qua Chriſtus
verus Sol lucet: Ita Paulus teſtatur fide intelligi ap-
tata eſſe ſecula verbo Dei, vt ex inuiſibilibus viſi-
bilia fierent, ſignificans neminem proficere ex con-

templatione naturæ ad Deum ritè colendum, nisi prius fidei lumine fuerit illustratus. Attulit ergo Rex sanctus fidei lumen, ac diuinitatis sapientiam & potentiam pia cum voluptate in mundi machina contemplatus est. Vesperi facta cœna, & Paululum oblectatus musica (hanc enim amauit tanq̃ ordinis statuum hominum & officiorum in bene constituta Republica iucundissimam imaginem admiratus est) nunc lectioni se dedit, ipse, nunc alios legentes ac potissimum diuini verbi precones, quos semper ferè apud se habuit, audiuit. Deinde factis ad Deum precibus quemadmodum mane facere consueuerat se quieti tradidit, cogitans de ęterna requie, quę has ærumnas præsentis vitæ excipiet.

Hic fuit cursus vitę sanctissimi Regis 23. Annis tanto enim tempore regnum Danię sua sancta cura summisq; laboribus administrauit. Summa fuit eius cura in gubernatione ciuili, precipuum religionis studium, sancta & innocens domestica disciplina. Quę virtutes non solum ipsum commendabiliorem suis reddiderunt subditis, Verumetiam plurimos peregrinos, principes & alios in eius admirationem excitarunt, adeo vt pij omnes ad eum tanq̃ omnis pietatis & honestatis viuam imaginem respexerint. Hæc habui, quę hoc tempore de Serenissimo Rege nostro Christiano eius nominis tertio dicenda iudicaui. Nam de exitu ipsius ex hoc calamitoso mundo in quo se heroicum virum in constantia & fide Christiana exhibuit Deo

á quo

à quo accepit, & regnum & animam commen-
dans, nolo quicq̃ dicere,proptera quod chariſsimus
meus collega Doctor Iacobus Bordingus, qui tum
præſens ei adfuit mortis eius hiſtoriam planiſsimam
contexuit.Quare nos tantum volo in fine huius meę
orationis admonitos , vt Deo agamus gratias, non
ſolum quód adeo pium nobis dederit Regem, qui
vt in gubernatione erat iuſtiſsimus: ita ſanctiſsimis
ſuſpirijs animam hinc diſcedens Deo commendauit,
Verumetiam quod Filium illuſtriſsimum princi-
pem Dominum Fredericum Dominum noſtrum
clementiſsimum nobis dederit in regnis paternis
ſucceſſorem, Qui vt paternis inſiſtit veſtigijs: ita
non dubito fœlicem & ſalutarem fore adminiſtra-
tionem, modo noſtra peccata tantum bonum
non impedierint. Agamus igitur ſeriam pœniten-
tiam, & Deum precemur, vt velit ſuam Eccle-
ſiam in his regnis conſeruare poſt hac, quemad-
modum hoc ſancto Dauide noſtro regnante fe-
cit. Te igitur Deum Patrem Domini noſtri Ieſu
Chriſti toto pectore rogo, vt noſtrum electum
Regem illuſtriſsimum principem Dominum Fre-
dericum tuo dones Spiritu, eumq́ gubernes vt
paternis veſtigijs inſiſtat, & nos propitius reſpi-
cias vt & te veris colamus cultibus Regemq́
noſtrum ſanctiſsimi patris illuſtriſsi-
mum filium veris honore-
mus obſequijs.

ELEGIA IVARI Bartholini.

Quæ regio in terris nostri non plena doloris?
Hæc mala quæ fando temperet à lachrimis?
Occidit ah Patriæ pater, óccidit altera Danis
Spes, & principibus gloria prima viris.
Nam modo Christigerum tali de nomine Ternum,
Tristia Danorum fata tulere ducem.
Flere iuuat, minuent lachrimæ fortasse dolores,
Accipite ô luctus ventus & aura meos.
Hemmingus doctis simul hic singultibus auras
Implet, & ô nimium tristia, fata dolet.
Multa gemens, Regis pietatem narrat & acta,
Acta per extremas cognita Thermopylas.
Iusticiæ studium, placidæ post pacis amorem
Munificumq́ simul prædicat ingenium.
Sic tenui gemimus defunctum carmine Regem
O Regem studijs portus & aura meis.
Quis memoret quanta cum dexteritate tot annos
Rexeris imperio Danica sceptra tuo?
Iam te post cineres totus mirabitur orbis
Flebit & ablatum Danica terra Ducem.
O dolor, ô lachrimæ, quos attulit illa dolores
Lux quæ Christigeri nuncia mortis erat?
Tu tamen æternum Christo cum semper amato
Rex fruere æternis Maxime delicijs.

RI

doloris;
lachrimis;
era Danis
a viris,
mine Ternum,
cem,
lle dolores,
meos,
ibus auras
dolet,
t & acta,
rmopylas,
morem
nium,
e Regem
eis,
te tot annos
uo;
rbis
ucem,
dolores
tis erat;
per amato
s,